

Pogodba je objavljena; senatorji je še nimajo.

Wilson pravi, da objavljenje še ni opravičeno. Časnikar Hunt je prinesel kopijo pogodbe iz Pariza in čikaška 'Tribuna' je objavila najvažnejše dele, medtem ko je senatorji do danes še nimajo. Kaj je bilo izpuščeno v sumariju.

Washington, 9. jun. — Senator Hitchcock, predsednik odseka zunanjih zadev, je danes prejel brzojavko od predsednika Wilsona, ki se med drugim glasi:

"Kdorkoli ima oficijelni angleški tekst pogodbe z Nemčijo, iz vsemi mirovnih delegatov, ima nekaj do česar ni opravičen."

Hitchcock je predložil resolucijo v senatu, v kateri zahteva, da senat takoj uvede preiskavo, kaj je resnice na obtožbi senatorja Lodgeja, da imajo gotovi veliki finančni interesi v New Yorku mirovno pogodbo, kdo so ti interesi in kako so dobili pogodbo. Resolucija je bila sprejeta. Wilson je v svoji brzojavki izrekel željo, da bi bilo "zelo nemodro objaviti mirovne pogoje v celoti v tem času, ko se še vrše pogajanja z Nemčijo."

Washington, 9. jun. — Senatorji, ki zahtevajo, da jim vlada izroči originalno mirovno pogodbo z Nemčijo v pregled, so bili danes še bolj presenečeni, ko so izvedeli, da je "Chicago Daily Tribune" objavila najvažnejše odlomke originalne mirovne pogodbe. Vsi senatorji in kongresniki so dobili po eno številko omenjenega lista. Senatorji bolj zanimajo dejstvo, da je bila pogodba priobčena prej kot so jo oni videli, kakor pa vsebina pogodbe.

Kopija pogodbe, katero je objavila "Tribuna," je prinesel znani korespondent Frazier Hunt iz Pariza, kamor je prišel iz svojega potovanja po sovjetski Rusiji in kateri je dospel v New York zadnji petek. On seveda ne pove, kako je dobil pogodbo v Parizu, poroča pa: "Izveniši kopije, ki jo ima državni department v Washingtonu, je to ena izmed par originalnih kopij v Ameriki."

Kopija ima naslov "Pogoji miru" in je tiskana v angleškem in francoskem jeziku; francoski tekst je na levi strani, angleški pa na desni strani knjige. Knjiga je mehko vezana, meri osem palcev po širini in 14 palcev po dolžini in je debela nekaj čez en palec; ima 416 strani, ki vsebujejo okrog 75.000 besed in zraven tega so štiri veliki zemljevidi.

Sumarij pogojev, ki je bil objavljen 7. maja, vsebuje zelo malo originalnega teksta, vendar se pa v splošnem vjema z originalom izveniši v nekaterih slučajih. V točkah, ki se nanašajo na dolino Saar, je sumarij doela pomanjkljiv; manjkajo cela poglavja in zdi se, da so nalašč izpuščena. "Tribuna" je objavila vsa manjkajoča poglavja in iz njih je razvidno, da si Francija prisvaja popolnoma in trajno posest dotičnih rudnikov. Dalje je v sumariju zelo površno omenjen tekst poglavja, ki se peča z mednarodnim delavskim zakonodajstvom; tudi v tem slučaju so prezrte cele točke. In ravno te točke, so največjega pomena za ameriško delavstvo, kakor tudi za ameriške kapitaliste.

Nemčija bo morda sprejeta v ligo v jeseni.

Pariz, 9. jun. — Velika četvorica je menda danes dogotovila odgovor na nemške protipredloge, ki bi dostavljali nemškim delegatom enkrat ta teden. Kakor se domneva, bodo zavezniki dali Nemčiji pet dni časa, da podpiše ali zavrne mirovne pogoje.

Dalje se poroča, da je svet štiri navedil v pogodbi več sprememb, med katerimi so štiri sledeče glavne spremembe:
(Dolje na 3. strani, 2. kolona)

PORAZ ČEHOV NA SLOVAŠKEM.

Iz Prage prihajajo razburilive vesti o češkoslovaških porazih.

AGITACIJA MED SLOVAKI.

Dunaj, 9. jun. — Iz Budapešte poročajo, da so ogrske rdeče čete zasedle Kašad na Slovaškem in popolnoma pretrgale vez med češkimi in rumunskimi četami. Dalje poročajo, da so Ogrji zeli Erskujvar, važno železniško središče in trdnjava Komagam je zdaj prizorišče ljutih bojov. Češkoslovaške čete so pričele izpraznjevati Požun, glavno mesto Slovaške.

Nepričakovani preobrat na Slovaškem je zelo razburil vladne kroge v Pragi, ki ne morejo verjeti, na kak način so ogrski komunisti prešli iz defenzive v ofenzivo. Rdeča armada se je vsakakor prelevila v dobre bojovnike s pomočjo stroge discipline in splošne mobilizacije, ki je bila vpeljana pred nekaj tedni. Vojaki ne volijo več častnikov, temveč jih imenujejo vrhovni poveljniki; častniki so večinoma stari, ki so služili v veliki vojni.

Včerajšnji listi v Pragi so prinesli podrobne vesti o porazu na slovaški fronti. "Narodny Listy" imajo članek z naslovom "Domovina je v nevarnosti," v katerem se čita, da so ogrski komunisti organizirali veliko agitacijo med Slovaki in med temi so na delu tudi slovaški boljševiki. Agitatorji apelirajo na Slovake, češ da so 1000 let živeli z Ogrji in da lahko še žive dalje. Dalje opozarjajo na dejstvo, da Čehi niso dali Slovaškom svobodnosti in da ne postopajo z njimi kot s svojimi brati.

Iz članka odseva potrditost vladnega poraza čeških legionarjev, na katere so bili Čehi toliko ponosni. Legionarji so bili izvežbani na Francoskem in čeprav je med njimi mnogo socialistov, ne morejo patriotični Čehi verjeti, da bi bili "okuženi" z boljševizmom.

Nič manj prijetne vesti so prišle o položaju iz Besarabije, kjer se rumunske čete počasi tuda ne prestopajo umikajo pred ruskimi sovjetskimi četami. Rusi še niso mogli doseči fizične zveze z ogrskimi komunisti v Galiciji, kjer stoji med njimi in Ogrsko močne poljske čete, ali zveza se lahko doseže v Besarabiji, če se bodo Rumunci še nadalje umikali. Poroča se, da nemški častniki vodijo boljševiške čete v Besarabiji.

Kodanj, 9. jun. — Sobotna depeša iz Budapešte se glasi, da so ogrske komunistične čete okupirale Kašavo severnozhodno od Budapešte; češke čete so se umaknile po dvadnevni ljuti bitki. Ogrji so prekorajili Nevro in zdaj stoji pred Požunom.

Budapešta, 8. jun. — Ogrska sovjetska vlada nadaljuje konfiskacijo gradov in palač v deželi. V gradu grofa Battyanija so vladni uradniki našli zbirko umetnin, vrednostnih listin in zlata v skupni vrednosti 100 milijonov kron.

PROTILINČARSKA KAMPANJA JE PRIČELA.

New York, N. Y. — Narodna zveza za napredek zamorskega ljudstva je pričela s protilinčarsko kampanjo. Predlagala je, da kongres preišče, zakaj je bil neki belopoltnec v Lamarju, Mo., linčan.

Zveza pravi, da v mnogih slučajih lokalne oblasti nočejo zabraniti linčanja, ali so pa nezmožne, da ga preprečijo. Po mnenju zveze je čas, da se proti tej grdi navadi podvzamejo resni koraki in se finančno napravi konec, ki je sramotna pega na današnji civilizaciji.

MILICA JE PRIPRAVLJENA.

Charlotte, N. C. — Governor Bickett je odredil, da se pripravi rezervna milica za slučaj, če pride do izgrediv vladne stavke tekstilnih delavcev.

ANGLEŠKI DELAVSKI VODITELJI V AMERIKI.

Ruska sovjetska armada je narasla na tri milijone mož za obrambo republike.

VOJAŠKI SVETI ORGANIZIRANI V EGIPTU.

New York, 9. jun. — J. M. Thomas, tajnik organizacije železničarjev na Angleškem, je prišel v Združene države. On je prvi angleških delavskih voditeljev, ki je prišel v Ameriko kot pooblaščenec "velike trozveze," organizacije rudarjev, železničarjev in transportnih delavcev. Za njim pridejo še Robert Smillie, predsednik rudarske organizacije in Frank Hodges, tajnik ravno te organizacije ter Robert Williams, tajnik organizacije transportnih delavcev.

Misija voditeljev največjih angleških delavskih organizacij še ni znana popolnoma, toda John L. Jones, organizator Delavske stranke v Angliji, ki se nudi v New Yorku, je izjavil v soboto, da so angleški voditelji skušali doseči sporazum z voditelji ameriških delavskih organizacij za skupno akcijo v slučaju, da zagrozi nova vojna. Thomas je dejal, da je mirovna konferenca ustvarila vse pogoje za novo vojno in le vprašanje časa je, kdaj da pride. Ali delavstvo ne sme več spati. Delavstvo mora preprečiti vsako bodočo vojno z generalno stavko. V ta namen se mora združiti delavstvo Evrope in Amerike.

Tako je izjavil Thomas. Da li bo njegova misija v Ameriki uspešna ali ne, se še ne ve. Najbrž bo poskušal priti v dotik z delegati Ameriške delavske federacije, ki ima zdaj letno konvencijo v Atlantic Cityju, toda Gompers, ki nedvomno kontrolira večino delegatov, se ne bo dosti zmenil za njegove ideje.

Pariz, 9. jun. — (Poroča Fr. J. Taylor). Po zadnjih vesteh je sovjetska Rusija organizirala kološalno armado treh milijonov mož za obrambo svojega obstanka proti zunanjim sovražnikom. Vsi moški vojaške starosti so mobilizirani bodisi za službo na fronti ali v tovarnah za izdelovanje vojaških potrebščin. Ko sem se mudil v Rusiji zadnji mesec, sem obiskal več vojaških vežbišč in povsod sem videl vojnike, ki so povsem zadovoljni, da so oblečeni, nasitjeni in opremljeni z vsem potrebnim. Mnogi imajo ameriške puške in strelivo, ki ga je bila še Kerenskijska vlada naročila v Ameriki. Nikjer nisem videl krute discipline, o kateri se toliko poroča.

Rusi, ki niso boljševiki, so mi rekli, da se rajši bojujejo za sovjetsko vlado, kakor pa da bi dovolili, da pride Kolčak s svojo belogardo in oživi carizem v Rusiji. "Nikolajevih časov ne maramo več," pravijo ljudje vseh slojev. Boljševiki so prepričani, da so sovražnik ne bo nikdar prišel v Moskvo.

London, 9. jun. — "Labor Herald" poroča, da so britiški vojniki v Egiptu pričeli organizirati vojaške svete. Vojaki so nezadovoljni, ker jih vlada noče poslati domov.

LETALO PLAŠI KOKOŠI.

Kansas City, Mo. — Neki stanovnik, ki prebiva v predmestju, je spravil na dan vprašanje, če človek lastuje en akter zemlje, koliko atmosfere nad njim je njegove?

Stanovnik se je obrnil na nekega advokata s tem vprašanjem. On odgovoril blizu mesta in se peča s perotinarstvom. Dejal je, da je letalo, ki je priletelo iz bližnjega parka, splašalo njegove kokoši. Njegove kokoši niso vajene takih prikazni, posebno, če nizko lete. Kokoši se tako prestrašijo, da ne ležejo jaje. Zahteval je, da se izda sodnijska prepoved proti letalom. Povedali so mu, da imajo tudi lastniške pravice svoje meje.

SLEPARSKA ZAROTA PROTI ZDR. DRŽAVAM.

V zaroti so armadni častniki in grški podkonzul, ki so namestili oslepariti Zdr. države pri municiji za trideset milijonov dolarjev.

Detroit, Mich. — Vladni uradniki so odkrili zarotnike, ki so hoteli zvezno vlado oslepariti za trideset milijonov dolarjev na municiji.

Obtožba radi zarote je bila vložena proti kapitanu Sotariolu N. Cholsou v Washingtonu, dodeljenemu opremnemu departmentu; proti C. Collinsu, grškemu podkonzulu in predsedniku neke zemljinske družbe; proti nekemu amerišskemu oficirju, ki se zdaj nahaja v Franciji. Tako izjavlja Arthur L. Barkey, šef preiskovalnega detroitskega oddelka za justnični department.

Vest o razkritju te zarote je obudila splošno senzacijo. Kaj takega še ni bilo na svetu, da bi kdo skušal vlado oslepariti kar za trideset milijonov dolarjev, zagledal pričakuje ljudstvo z neprestojno nadaljnjih razkritij.

Odkritje velike zarote, k i je itrideseet milijonov dolarjev povzela namen oslepariti vlado za roča vedno večjo senzacijo. Barkey, šef preiskovalnega departmenta v Detroitu, pravi, da je bil Browne je bil pripravljen, da se je baje približal Nisholsonu in mu dejal, da bi se dala napraviti lepa kupčija, ki bi urinsla tisočake.

O Nicholsonu govore, da je rekel, da sprejme ponudbo, potem je pa pošiljal naznanila oficirju, katerega ime je zamolčano.

Zarote je razkril mlad oficir, ki služi v opremnem departmentu. Obvestil je justnični department v nameravani slepariji. Prejel instrukcije, da naj si pridobi zaupanje zarotnikov. Ubogal je, in tako mu je bilo mogoče razkrinkati zarotnike.

Mr. Barkey je poveril opazovalno delo detektivom, ki so po dvanemesečnem delu mogli izvršiti aretacije.

Zveznim uradnikom so bili znani vsi fakti o zaroti, vendar so pa čakali a aretacijami, da se izvrši prva kupčija. V minolem tednu so bile dopolne ponudbe za municijo, ki je bila vredna tri sto tisoč dolarjev. Browne je največ ponudil. Govorica se sliši, da je bil namen poslati municijo najprej v Mehiko in iz Mehike v Nemčijo.

Iz Washingtona prihaja vest, da je justnični department z aretacijo korumpeljonistov v Detroitu podvel prve korake, da prime ptičke, ki nameravajo oslepariti vlado. Preiskave proti korumpeljonistom se vrše tudi v drugih mestih in kmalu najbrž slede tudi aretacije.

NASELJENIŠKI KOMISAR JE ODREDIL, DA SE DA PRO- STOST ČL. U I. W. W.

Chicago, Ill. — Naseljeniški nadzornik Harry R. Landis je odredil, da se izpušči iz zapora Emilu Mari, član I. W. W., ki je bil aretiran pred par dnevi, da ga deportirajo. Mr. Landis izjavlja, da njegov department nima dokazov, da je Mari anarhist. Mari je priznal, da je član I. W. W., toda izjavil je, da ni anarhist.

KDO LASTUJE RUSKE DOLŽNICE V ZDRUŽE- NIH DRŽAVAH?

Washington, D. C. — Kongresnik Mason iz Illinois je predložil resolucijo, ki določa, da odsek za zunanje zadeve preišče, kdo lastuje ruske dolžnice v Ameriki. Resolucija pravi, da se sliši obtožba, da so ti ljudje zakrivil, da so ostale ameriške čete v Rusiji, da bo morala vsaka vlada, ki bo priznana v Rusiji, prevzeti odgovornost, da bodo dolžnice izplačane.

KONVENCIJA AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE.

Iz Chicaga se je odpeljalo nadsto delegatov; podali bodo poročilo o glasovanju za splošno stavko.

Chicago, Ill. — Iz Chicaga se je odpeljalo na konvencijo "Ameriške delavske federacije" do sto delegatov, ki se bo letos bavila z zelo važnimi rekonstruktivnimi vprašanji. Z delegati je tudi odpotoval Anton Johnsen, predsednik "Obrambne lige za Mooneyja v Chicagu," da sporoči konvenciji, kako je končalo glasovanje o splošni stavki iz simpatije do Mooneyja. Stavka ima trajati pet dni in prične prvega julija, da se obudi pozornost ameriškega ljudstva na Mooneyjevo afero, da dobi novo obravnavo.

Pred odhodom na konvencijo je Johnsenporočal čikaškim delegatom o izidu splošnega glasovanja, ki se je vršilo po vseh Združenih državah in je končalo z veliko večino za splošno stavko.

Poročilo izkazuje, da so delavei v nekaterih strokovnih organizacijah glasovali 100 proti 1, in 10 proti 8, glasovom za stavko. Izjemo tvorijo le strokovne organizacije tiskarjev in brivcev, ki so glasovale proti predlogu v razmerju 8 proti 1, glasu.

Rudarji, oljni delavei, cestno-železniški uslužbeni in železničarji so glasovali v razmerju 100 proti enemu glasu za stavko. Tesarji so glasovali v razmerju 10 proti 8, glasovom za stavko, pleskarji in sobni slikarji pa v razmerju 10 proti 7, glasovom.

Poročilo bo predloženo konvenciji "Ameriške delavske federacije". Takega splošnega glasovanja še ni bilo v "Ameriški delavski federaciji," odkar je bila ustanovljena. In pri prvem glasovanju se je delavstvo izreklo za stavko. Nihče ne more očitati, da so voditelji vplivali na izid glasovanja, ampak delavstvo je brez vsakega pritiska glasovalo za stavko.

Glasovanje samonasebi pokazuje, da strokovno organizirano delavstvo smatra obsodbo Mooneyja za veliko krivico in da zahteva, da se Mooneyju da z drugo obravnavo priliko, da dokaže, da je popolnoma nedolžen.

Priče pri njegovi obravnavi, ki so prišle za državnega pravdnika, so s svojimi izpovedmi pobijale druga drugo. Mooneyjev zagovornik je s fotografirano ploščo dokazal, da se je Mooney ob času razstrelbe nahajal na strehi neke hiše, da je bilo zanj nemogoče, da je bil ob času razstrelbe na mestu, o katerem so pričale priče državnega pravdnika, da so ga videle. Po obravnavi so prišli na sled, da je neki živinorejce nagoval druge priče h krivemu pričanju. Mooney je imel najboljšega kazenskega zagovornika, kljub vsem dokazom, da je nedolžen in da ni bil v nobeni zvezi z razstrelbo, so ga porotniki spoznali krivim.

Predsednik Wilson se je dvakrat zanj zavzel, da dobi novo obravnavo. Njegova komisija, kateri je naloženo tajnik delavskega departmenta je v San Franciscu preiskala afero in priporočila novo obravnavo. Vse zastoj. Mooney je bil obsojen na večala in governor Stephens je sprejmenil smrtno kazen v dosmrtno ječo, tako da lahko Mooney s pečatom morilec na čelu izgine v pozabljenosti.

To je vzrok, da se je končno strokovno organizirano delavstvo zavzelo za njegovo stvar, ker je prišlo do prepričanja, da noben delavski voditelj ni več varen svojega življenja, če so gotovi privatni interesi sklenili, da ga pogube.

VREME.

Chicago in okolica: V torek nestalno in hladno. Severnovzhodni vetrovi. Solnčen vzhod ob 5.14, zahod ob 8.24.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta, in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oglepanju n. pr. (Maja 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo praviloma, da se vam ne ustavi list.

PSST! NE GOVORITE O RAZKOŠJU — KAJTI ČASI SO RESNI!

V New Yorku izhaja listič "Printers' Ink", ki je nedavno tega posvaril ameriške podjetnike in velepodjetnike, da naj pazijo, kako oglašujejo svoje blago, ali kar že imajo — v današnjih resnih časih. Urednik tega lista svari, da ni varno pisati v oglasih o kakšnem razkošju ali bogastvu, kajti ljudsko mišljenje "pokazuje simptome bolezní" in bedasto bi bilo, če bi kapitalisti sami "redili bacile te bolezní".

Dalje piše urednik omenjenega lista, da so v Ameriki res **velike neenakosti**, ampak zaradi tega ni treba kričati v javnosti, kajti "med nami so prijatelji boljševeiki, ki hitro izrabijo vsako takšno kričavost".

Dotično svarilo v listu "Printers' Ink" se glasi v celoti: "Oglasi, ki podpirajo boljševeizem. — Philadelphia, Pa. — Uredništvo lista Printers' Ink: Apeliram na vse oglaševalce, da naj bodo previdni, kako dandanes pišejo oglase. Paziti je treba, da se izognemo vseh opazk, ki omenjajo razkošje, potratnost in nezasluženo privatno bogastvo. Neki newyorški list ima na primer oglas z naslovom "Luksus je oče iznajdb". Neka velika tvrdka v Philadelphiji oglašuje svoje skladišče s tem, da omenja, da je v njenem skladišču shranjena zbirka dragocenih slik, ki so vredne več milijonov dolarjev. Take opazke v oglasih so nevarne in vsakdo, ki ve, da ljudsko mišljenje danes pokazuje znake bolezní, ne bo na ta način gnojil bacilom te bolezní. — Phillips Wyman, business manager."

K temu dostavlja uredništvo gori omenjenega lista sledeče:

"Printers' Ink" z veseljem objavlja gornje pismo, kajti z njim se strinja veliko število Američanov v današnjih časih. V sedanjem družabnem sistemu so res velike neenakosti, katere bo težko izravnati in kdor v tem času opozarja javnost na te neenakosti, ne dela nobenih koristi deželi. Vsak opazovalec na primer, ki obišče Central Park v New Yorku, lahko vidi, če hoče, celo vrsto francoskih služkinj, ki vozijo in pestujejo pse ob solnčnih dnevih. Lahko tudi ve, ako hoče, da so nedaleč od dotičnega parka otroci, ki nedvomno umirajo vsled pomanjkanja hrane in pestovanja. In če bi človek porabil te zglede v oglasu za oglaševanje pasjih ovratnikov, bi storil izvrstno uslugo Leninu in Trockiju. Pri sestavljanju oglasov je dovolj drugega materiala, ne da bi bilo treba delati propagando za naše prijatelje boljševeike".

Ali ni omenjeni sluga privatnih interesov izrekel dragoceno priznanje?

Prozorna propaganda. — Časniki zdaj prinašajo brzojavke "Združenega tiska". Te brzojavke nam pripovedujejo o ekspedicijah iz Finske, Estonije, o pripravah za naval proti Petrogradu, tako da je pričakovati, da pade mesto vsak trenutek.

Če študiramo te brzojavke, sodimo, da se je nekdo priplazil prav blizu Petrograda. Kdo je ta nekdo, ne moremo povedati, ker tega tudi brzojavke ne povejo. Ravno tako ne vemo, če je samo en čevljev proč od Petrograda, eno miljo ali pa petdeset milj. Torej nekdo je blizu Petrograda, kje se nahaja, ne vemo. Ta nekdo je tam poslušal in mogoče se posluša. Tam je slišal, da so nastale velike eksplozije v Petrogradu. Koliko je bilo teh eksplozij, je seveda njegova tajnost, ali pa skrivnost "Združenega tiska". Veliko jih je bilo, pravijo brzojavke. Toraj pokalo je, kajti tako trdi ta nekdo, ki tam prisluškuje.

V Petrogradu so bili tudi veliki požari. Torej se je ta nekdo priplazil tudi tako blizu, da je videl visok plamen svigati proti nebu. Mogoče ni videl plamena, pa mu je udaril samo dim v nos, in ker je bil duh po dimu močan, je sodil, da so v Petrogradu izbruhnili izredno veliki požari in da bo kmalu vse mesto groblja kamenja, opeke, ogorkov in pepela.

Kdor pazno čita te brzojavke in verjame vanje, pride do drugih zaključkov. Tako na pr. spozna svojo zmotu, da je krivo sodil admirala Kolčakova, kajti Kolčakov je velik junak in demokrat.

Ali Kolčakov je bil najbolj pokorni sluga ruskega carja, njegova desna roka. Zdaj pa hoče "Združeni tisk" natveziti nam Americanom, da se Kolčakov bojuje za svobodo ruskega naroda.

To so vzroki, da vsak Američan, ki je prepojen z demokracijskim duhom, ki verjame v republikansko formo vlade in ne v monarhijo in misli s svojimi možgani, čita brzojavke "Združenega tiska" s predsodki, ker mu zdrav človeški razum govori, da se ni goreč monarhist in zagovornik najbolj nazadnjaškega monarhističnega sistema, čez noč spremenil v demokracijskega propagatorja republikanske forme vlade.

Življenjske razmere v Evropi po vojni.

Evropa še vedno kupuje življenjske potrebščine v Ameriki in jih plačuje z izposojenim denarjem. In radi tega Amerika regulira cene življenjskim potrebščinam in obenem izvažja. Kajti predvojni časi se v Evropi vračajo zelo počasi in produkcija življenjskih potrebščin je skoro še v istem položaju kot je bila za časa vojne. Ljudstvo v Evropi je še vedno navezano na uvoz, kateri pa v splošnem ne zadostuje potrebam.

Kurzna cena evropskemu denarju je za časa vojne zelo padla na denarnem trgu. Tako n. pr. je bila kurzna cena enemu funtu sterlingov (angleški denar) pred vojno v New Yorku \$4.86%, nato je padel na \$4.75%. Za časa vojne je pa padel celo za \$26.5% centov pod ceno, katero je prej imel. In isto je z drugim denarjem. Toda gotovo je, da ta kurzna cena evropskega denarja ne bo ostala na tako nizki stopnji in da se bo pričela vzdigovati in bo gotovo še prišla na prejšnjo kurzno ceno. In to bo imelo precejšen vpliv na vse stvari, katere mora Evropa kupovati v inozemstvu. Najmanj bodo še farmerji prizadeti, ker bo Evropa pripravljena plačati za vse poljske produkte. Kakor bo prodajalec le hotel. Toda drugače pa bo za druge produkte, kateri bodo obdavčeni, kadar pridejo iz inozemskega trga. Večina vseh produktov, katere bo imela Evropa za izvoz, bo zamenjala za živje.

Kakor je Anglija prišla po Napoleonovih vojnah hitro v normalne razmere, isto se pričakuje tudi sedaj. Gotovo je, da v Angliji zelo primanjkuje ravno živil. Največ živil odide sedaj v Anglijo.

Evropa je že pred vojno več živila potrebovala, kot je pridelala. Sedaj pa skoro nič ne pridelava in radi tega je toliko še bolj navezana na uvoz.

Toda to bo trajalo le nekaj časa in evropski narodi se bodo takoj oprijeli poljedelstva, ter pridelali za silo. Gotovo, omejiti se bodo morali bolj na rastlinsko hrano ter krompir.

Ker je pa vsa evropska industrija vsaj za nekaj let takorekoč uničena in ne bodo za dogleden čas izvažali nobene stvari, tudi ne bodo mogli dobiti živeža, se bodo morale vse evropske države omejiti bolj na druga živila.

Splošno cela Evropa se bo morala zadovoljiti s rastlinsko hrano in krompirjem in pozabiti na meso. Poleg tega je pa v nekaterih krajih jako ugodna klima za razna žita, kakor n. pr. evropsko podnebje je bolj ugodno za oves, kot pa za pšenico, rž posebno dobro uspeva v severnih krajih in koruza v južnih. Gotovo, da se pridelava veliko množino pšenice. Toda preteklo bo še precej časa predno bodo mogli prebivalci Evrope pridelati vsaj za največje potrebe. Kajti primanjkovalo bo seme in poljedelskih strojev, kateri bodo gotovo nadomestili konje in drugo tovorno živino.

In vse to bo zelo vplivalo na ameriški trg. Denarja ne bodo imeli, da bi kupovali na inozemskem trgu, produktov ne bo, da bi iste izvaževali in zamenjali za živila. In poleg tega je še negotovost, v kateri državi živijo narodi v Evropi. Nihče še ne ve, kdaj da bo nastal mir in kdaj se bodo ljudje posvetili koristnemu delu in prenehali z bojevanjem.

Evropa ne bo noben poseben trg vsaj za dogleden čas ne. Na negotovost pa nihče ne mara dati kredita. Sicer so pa večinoma vsi narodi v Evropi navajeni živeti zmerno in so zadovoljni z vsem, ker še prej niso živeli v izobilju in radi tega bodo tudi lahko pogostili ne tako potrebnih živil.

In vse to bo imelo tudi velik vpliv na denarni trg in kurzna cena bo kmalu prišla na prejšnjo visokost in to edino radi tega, da bi pridobili trge v Evropi, kakor hitro se razmere v toliko izpremenijo, da se bo pričela razvijati industrija. Odvisno je tudi od tega,

ga, kake vlade bodo v novoustanovljenih državah. Ako bodo vlade podpirale trgovino in industrijo, se bodo narodi takoj opomogli, ako bo pa zopet vse služilo militarizmu, kakor prej, se pa ne bo mogla razviti industrija in ne poljedelstvo.

Vsled tega bodo še vsaj za nekaj let po podpisane miru in sicer pravemu ljudskemu miru življenjske razmere jako borne po vsi Evropi. Akoravno bodo inozemski kapitalisti silili s svojim denarjem na trg in pričeli investirati svoj denar v razna podjetja, kljub temu bo še nekaj časa velika draginja radi nizkega denarnega kurza. In to bo toliko časa, dokler se ne določi nekaka stalna cena za ves denar, kolikor ga kroži na svetovnem trgu.

AMERIŠKI POMORŠČAKI IŠČEJO ČETAŠE NA OTOKU Z LETALI.

Washington, D. C. — Na otoku Santo Domingo, na katerem so revolucije na programu, so mornariški pešci povzročili veliko senzacijo, ko so pričeli iskati četaše z letali, ki se skrivajo v visokem gorovju, v katerem ni steze.

Mornariški pešci so na otokih Santo Domingo in Haiti, odkar je ameriška mornarica prevzela vladno na Santo Domingo, da napravi konec vednim revolucijam. Revolucionarji so bili kmalu noraženi in obrežna mesta so sprejela vlado, ki jo je dala Amerika. Mornariški pešci so ostali na otoku, da vrše policijsko službo in porazijo četaše, ki so izvrševali napade na mesta.

Otok Santo Domingo je silno gorat. Na njem se dvigajo gore, ki merijo do deset tisoč čevljev. Na obrežju je civilizacija, toda notranjost otoka je pa divjina. V gorah ni potov, prek rek ne vodijo mostovi, nekateri deli otoka sploh niso še odkriti. V tej divjini žive ljudje še v pol divjih razmerah. Imajo svoje voditelje, ki so podobni roparskim vitevom v srednjem veku. Ti ljudje včasih preže po metodi srednjeveških roparskih vitezov na trgovce, da jim s hitrim napadom odvzamejo blago, včasih oropajo sladkorno plantažo. Če izbruhne na otoku revolucija, potem se ponudijo tistemu v službo, ki jih najbolje plača. Neki taki vodja je zapovedoval na stotine domačinom, ker jim je natvezil pravljico, da poseduje izredne naravne moči, da vlada vetrove in nad morjem. Pripovedoval je lahkovernim ljudem, da je povzročil vihar, ki je pogreznil ameriško topničariko ob otokskem obrežju. Lahkoverni ljudje so mu verjeli, da so take prisnodarje gola resnica.

Neki drugi četaški vodja je zbral okoli sebe najbolj predrzne značaje. Če je tuje stopil na njegovo ozemlje, so trije strelci znanili njegov prihod. Povsod je imel razstavljene dobro skrite straže, tako da se je bilo tujcu nemogoče približati njegovemu kraljestvu, ne da bi ga opazile straže.

Kjer je banditstvo tako razvito, mu ni lahko priti do živega. Pomorščakom je lahko znano, da je človek bandit, toda primejo ga ga lahko tedaj, če so ga zalotili pri banditskem činu. In to ni lahka naloga. Če ujamejo enega voditelja banditov, takoj mu nasledijo drugi. Pomorščaki so ujeli precej banditov, nekateri so padli v bojih z njimi, toda banditstvo še vedno evete, kakor da se ni število banditov še prav nič sklenilo.

Da se omeji število banditov, so se ameriški pešci pričeli posluževati letal, s katerimi iščejo banditska gnezda v gorah. Po dvamesečni preiskavi so se letala vrlo obnesla, tako da je oficir, ki zapoveduje letalskemu oddelku zahteval, da mu pošljejo več letal.

Namen ni ubijati bandite s strojnimi puškami, ampak ostrašiti jih, da se podajo. Letala so imela tudi v tem oziru uspeh, kajti mnogim banditom je prešel strah v kosti, da so se podali, ker se boje "divjih" ptic, kot imenujejo letala. V nekaterih slu-

čajih so vrgli na banditske čete plinske bombe. Plin ni smrtonosen, ampak učinkuje, kakor če pade človeku poper v oči.

Letala so tudi v tem oziru izvršila izvrstno delo, da so z njimi odkrili banditska taborišča. Prvo letalo je poletalo prek hriba Sabana del Mar. Gora je visoka nad dva tisoč čevljev in se dviga skoraj navpično od tal. Gora je zelo pripravnop opazovališče za bandite, ker je z nje lep razgled na nižje pokrajine. Letalo je na najvišjem vrhu odkrilo banditsko taborišče. Banditje so se silno prestrašili letala, ko je pa letalec vrgel par nedolžnih plinskih bomb, ki povzročajo le solze v očeh, so nekateri banditje popadali na kolena in so pričeli moliti, ker so mislili, da je prišel konec sveta.

Včasih banditje zapalijo sladkorne plantaže, da se mašujejo. Proti takemu požigu so letala zopet najboljši odpomoček. Kajti navadno se je ogenj že razvil v velik požar, ko so došle vojaške čete čez plantažo, banditje so pa bili že čez hribe in doline.

Letalski oddelki imajo trinajst letal, ki opravljajo službo na otokih Santo Domingo in Haiti.

KAPITAN — PRAVI MORSKI VOLK, PRED ZVEZNM SODIŠČEM.

New York, N. Y. — Na zveznem sodišču je pričela obravnavati proti kapitanu Adolph C. Petersenu, bivšemu poveljniku barkentine "Pauko", o katerem se lahko trdi, da poseduje krvoločnost pravega morskega volka.

Prvi je bil zaslišan kot priča 22-letni John W. Campbell, ki je služil na ladji kot kapitanov sluga, da izpove proti kapitanu in njegovemu sinu Adolphu, ki sta obtožena, da sta na visokem morju umorila mornarja Alex Hansena.

Priča je izpovedala, kako je zapustila višjo šolo, da se vkreca na barkentini kot kapitanov sluga, da tako zadosti svoji želji po morju, ki je imelo zanj veliko privlačno silo. Ko so ga vprašali, da naj pove, kaj se je zgodilo na barkentini dne 6. avgusta 1918, je Campbell povedal tole:

"Prišel sem zjutraj ob štirih na krov, da prevzamem stražo. Jack Joe Henry Riley in Alex Hansen so bili dodeljeni ravno isti straži in bili so že na krovu.

Kapitanov sin, ki je zapovedoval straži, je rekel Hansenu, da naj gre na jadrnik in razpne glavno jadro. Prišel je doli in videl sem ga govoriti s krmarjem.

"Naenkrat sem slišal močan pok, kakor da je človek človeku priložil zašušnico. Potem sem videl, da krmar bije in suje Hansena, ki je bežal pred njim po krovu, za njim je pa tek krmar. Ko je pribežal na desno stran, blizu zadnjega koneca ladje, je smuknil pod držajem in padel v vodo."

"Krmar je hitel k krmilu," je nadaljeval Campbell, in je ukazal Jacku Joevu, da zasuje ladjo, toda trenutke kasneje je bil na pozornišču poveljnik Petersen in je pogledal prek zadnjega koneca barke, kjer se je Hansen držal za vrvice, na kateri je privezan aparat, ki služi za merjenje hitrosti ladje. Obrnil se je proti mornarju na krmilu in ga vprašal, kdo mu je ukazal zasukati ladjo."

"Mož je v vodi in drugi krmar mi je ukazal zasukati ladjo," je po Campbellovi izjavi odgovoril Jack Joe.

"V pekel z možem v vodi," je pričal Campbell, da je viknil kapitan.

Priča je nadaljevala: "Ukazal je potem Jacku Joevu, da ladjo obrne zopet na pravo pot. Pograbil je železen klin, ki služi za privezovanje vrvi in je ukazal obema, Rileyju in meni, da greva pod krov. Ko sem prišel stopati naprej, sem pogledal na morje. Videl sem Hansena, da se drži za konec vrvi in bori za svoje življenje. Slišal sem ga trkati klianti na pomoč. Ladja je plula svojo pot dalje in Hansena so pustili poginiti v morju."

Campbell je bil izkrcan v Capetownu, ker je bil bolan. Šel je k ameriskemu konzulu, kateremu je opisal dogodek, ki se je odigral na visokem morju. Konzul je takoj podvel potrebne korake, da kapitan in krmar prejmeta zaslužen kaznen.

Washington, D. C. — General March, šef generalnega štaba, je namreč, da se priglasilo nad ossem in štirideset tisoč prostovoljcev za vojaško službo v Evropi.

BANDITJE SO ODNESLI \$15,000.

V boju s policijo so izgubili plen.

Chicago, Ill. — Mesto sta zopet terorizirali dve oboroženi četici avtomobilov.

Najprejrednejši napad so izvršili banditje v prostorih tvrdke Royal Taylors, kjer so pograbili dve skrinjici iz kovine, v katerih je bilo \$15,000. Po kratkem in hudem boju so bili banditje pri siljenju vreči plen od sebe, da so odnesli zdravo kožo, kajti nanje se je vsula toča krogel.

Drugi rop je izvršilo pet čedno oblečenih in do zob oboroženih banditov na Humboldtovi državni banki. Banditje so odnesli dve sto dolarjev v gotovini in nekaj zadolžnic svobode. Bandite na banki je prepočila silovola in odločena žena, ki je zagrabila največje bandita in je pričela klieti na pomoč, ko so banditje nazvočim ukazali, da naj dvignejo roke kviško. Ta izreden nastop stare žene, je tako zmešal bandite, da so v hitrici pobrali denar, ki je ležal pred blagajnikom, tisočake so pa pustili na miru, ki so ležali par korakov od njih v blagajni.

Železniški detektiv, ki so bili na potu v službo, so rešili denar tvrdke Royal Taylors. Uslužbenca ekspresne družbe sta zapustila voz, da izročita tvrdki denar. V tem trenutku sta dva bandita namerila samokrese na uslužbenca, tretji je tolovaj je pa iztrgal kovinasto skrinjico Nordellu. Drugi uslužbenec je potegnil samokres in pričel je streljati. Nordell se mu je kmalu pridružil. Bandita sta seveda odgovorila s strelji. Četrti bandit je sedel v avtomobilu, da ga požene, ko stopijo vanj njegovi tovarši s plenom. Ko je bila bitka v polnem tiru, je prišlo na pomoč pet železniških detektivov, ki so pričeli takoj streljati na roparje. Naenkrat se je bandit, ki je imel plen pod pazduho, opotekel, ko je bil že blizu avtomobila. Njegovi roki sta izpustili plen, skočil je v avtomobil, ki je preganjalec kmalu izginil iz pred oči.

SODNIJSKI PISAR BRUTALNO UMORJEN NA ULICI.

Chicago, Ill. — 33-letni sodnijski pisar Henry Baum je stal na ulici in čakal voz ulične železnice, ko je pridvil avtomobil, katerega mu se je komaj z urnim skokom umaknil. V avtomobilu je sedelo pet oseb. Baum je njim zaklical, zakaj ne vozijo bolj previdno. Komaj je Baum izrekel svoje grajanje nad brezposametnim drvenjem, je voznik v avtomobilu pritegnil zavore, da so zaškripale in je avtomobil obstal. Voznik je skočil iz avtomobila in zaklical: "Ali kdo išče pretep?"

Prišlo je argumentiranje, naenkrat je zablišnilo, počil je strel in Baum se je zgrudil na tla. Voznik je skočil na avtomobil in ga pogljal naprej.

Ljudje, ki so videli dogodek, pravijo, da je avtomobil imel številko "318862."

Detektivski saržent Barney Coreoran, ki je stal blizu, je skočil v drug avtomobil in ga pogljal za morilecem. Morilec avtomobil je razvil večjo hitrico in je detektivu usel. Sreča je bila, da sta dva druga detektiva ustavila drug avtomobil in ga pogljal za morilecem. Prijela sta po kratki gonji pet mož, ki so izjavili, da niso v nobeni zvezi z dogodkom.

Thomas Enright, ki je stal poleg Bauma, ko je bil ustreljen, je v Ralph Lauricoli spoznal človeka, ki je oddal strel na Bauma. Lauricola je pa odgovoril: "Brat, motite se. Mesar sem, ki mora to delati. Peljal sem se na izprehod, da se naučim malo svežega zraka."

Vseh pet je policija odgnala v zapor.

TRIJE BRATJE MlačNEZI

Chicago, Ill. — Prijeti so bili trije bratje, ki so se skrivali pred oblastmi, da jim ni bilo treba vojaško službo. En brat je bil obsojen, ko je bežal, drugi je bil prijat v hodniku pod hišo, tretji je pa bil ujet v hlevu, ko je sedel na konja, da z njim pobegne. Bratje so sinovi bogatega farmerja John W. Millerja, ki živi šest milj od Springrova.

Bratje so se dolgo časa skrivali s uspehom, ker detektivji niso vedeli, da sta hiša in hlev zvezana s podzemeljskim predorom.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Zvišanje voznega tarifa na bosanskih železnicah. — Železniško ministarstvo je sklenilo povišati vožno tarifo na bosanskih železnicah za sto odstotkov. Cene so danes ravno za dvakrat višje kot so bile pred nekaj meseci.

Nova razporedba časa v Jugoslaviji. Iz Beograda se poroča, da je vlada izdala naredbo, da se dnevni čas šteje od 1 do 24 in ne več od 1 do 12. Isto naredbo imajo v Italiji, kjer štejejo ure od ene do 24. Potem naj pa še kdo reče, da vlada ne dela.

Novi pečat za državo SHS. — Ministarstvo za notranje zadeve v novi državi SHS je odredilo, da se bo rabilo pečate s trojnim besedilom oziroma abecedno in sicer v cirilici in hrvaškem in slovenskem jeziku. V kakršnem jeziku bo spisan vloga v istem besedilu se bo rabil pečat.

Novi denar v Jugoslaviji. — Kakor se poroča iz Beograda je finančno ministarstvo odločilo, da se izda enotni dinar za celo državo SHS. Načrti in bakrorez so bili izdelani v Parizu, kateri bodo došli v kratkem času v Beograd. Izdaja teh novih novcev po poverjenosti novih zvezni novčarni, katero lastuje Narodna banka v Beogradu.

Da se ne pozabi lepi 'demokracijski' običaj. — "Glas Črnogorca" je prinesel med drugimi vestmi tudi sledečo vest, katero prinašamo dobesedno, da bodo rojaki videli, kaka demokracija vlada v Črnogori pod ujedinenjem. Ista vest se glasi:

"Njihova Veličanstva Kralj Gospodar in kraljica primoli so izvešče, da su Njihova Veličanstva rusko velikog kneza Nikole i Petra, sa njihovom suprugama Njih Veličanstva velikim knjeginjama Stanom i Milicom, so svojim blagorodnom djecom otputovali iz Krima i da su Njihova Veličanstva zdravo stigla u Carigrad. (To je oni knez, katerega se menda boljševiki že desetkrat umorili in sedaj je pa srečno prišel v Carigrad s celotno svojo "visoko" familjo.)

(To se ravnotako glasi, kot se je: V imenu njegovega cesarskega-kraljevskega in apostolskega Veličanstva itd.)

Čudno, da listi SNZ ne prinašajo kake "kraljevske" naredbe z enakim pompon, ker so se prodali za tristo srebrnikov kraljevalski. — Mogoče se jim zdi še nekoliko prezgodaj.

Nov časnik na Reki. — Kakor se poroča iz Reke, so tamošnji Jugoslovani pričeli izdajati nov list v italijanskem jeziku in sicer "L'Adriatico Jugoslavo", katerega glavna naloga je informirati resnični položaj v tamošnjih krajih in pravo stališče prebivalcev na Reki in pobijati gorostasne laži drugih italijanskih šovinističnih listov. Ta list se je mahoma priljubil pri vsem reškem prebivalstvu in istega radi čitajo tudi zmernejši Italijani, kateri stanujejo na Reki in ravno tako tudi italijanski častniki, kateri bi radi zvedeli pravo stališče tamošnjega prebivalstva. List se je v prvih dneh tako zelo razširil, da je bila v skrbih že italijanska vlada in radi tega je pričela izdajati oziroma financirati drug list pod imenom "Il pliebisito del mori".

Toda imela ni nobenega uspeha. List "L'Adriatico Jugoslavo" se je razširil še dalje. To je tako razkazilo nekatere italijanske šoviniste, da so nahujskali množico in posebno še vojake, da so udili v uredniške prostore in tiskarno, kjer so vse uničili, kar so dosegli, uredniško osovje so pa pretepli in aretirali.

Toda s tem niso ustavili lista, kateri še vedno izhaja, akoravno bolj neredno.

Nove odredbe glede činovnih razredov javnih uradnikov v državi SHS. — Kakor se poroča iz Beograda namerava vlada vpeljati enoten sistem pri javnih uradnikih. Na praviti namerava enajst činovnih razredov. Plača je določena: Za uradnike z vsenčlitsko izobrazbo 6600 dinarov, onim z maturo 5000 dinarov in brez maturo 3900 dinarov. Kadar stopi ta odredba v veljavo, odpravljene bodo vse druge plače, katere so sedaj v veljavi.

V vojnovarčevalnih znakih je denar najboljša naloga.

Razno.

Avstrijci protestirajo. Dunaj, 9. jun. — Narodna skupščina avstrijske republike se je sešla v izrednem zasedanju in predsednik Seitz je dejal v svojem otvoritvenem govoru, da mirovna pogodba, kakršna je, pomeni smrt za Nemško Avstrijo. Tajnik zunanjih zadev dr. Bauer — najradikalnejši izmed vseh socialistov v kabinetu avstrijske republike in kateremu pravijo na Dunaju "boljševik" — je poročal o svojem sestanku z dr. Rennerjem v Feldkirchu, od katerega je prejel oficijelno kopijo mirovnih pogojev.

Bauer je napadel Čeha, ki so Avstriji vzeli vse sladkorne čistilnice in mnoge druge industrije in ki hočejo, da pride tri milijone Nemcev pod njihovo vladno. Tirolski Nemei — je nadaljeval — ne bodo nikdar prostovoljno vzeli italijanskega jarma na svoj vrat. Kar se tiče meje z zapadno Ogrsko in z Jugoslavijo na Štajerskem in Koroškem, bo avstrijska mirovna delegacija predlagala, da se vse te meje določijo s plebiscitom pod nevtralno kontrolo.

Po mirovnih pogojih, kakršni so, izgubijo avstrijski kapitalisti posestva, ki leže izven Nemške Avstrije, v vrednosti 40 milijard kron.

1500 angleških vojakov se je vprilo karanteni.

Plymouth, Anglija, 9. jun. — 1500 angleških vojakov, ki so se vrnili domov iz Egipta, Palestine in Mezopotamije, je dobilo povelje, da se morajo nastaniti v izoliranem taborišču, ker je poveljstvo dobilo vest, da so nekateri vojaki med potjo zboleli na osepnicah. Vojaki so se pa vprili povelju in niso hoteli zasedati pripravljene vlake. Vojaske oblasti so se končno udele in vojaki so bili poslani v demobilizacijsko taborišče.

Renski Nemci so izgnali predsednika nove republike.

Mainz, Nemčija, 9. jun. — General Mangin, poveljnik francoske okupacijske armade ob Reni, si je umil roke v zadevi oklikanja "renske republike". Dr. Dorten, provizoričen predsednik nove republike, je hotel večeraj okupirati poslopje, v katerem so uradi tukajšnje okrožne vlade. Oskrbnik poslopja se je pa obrnil na generala Mangina za pojasnilo, če je dovoljeno provizoričnemu predsedniku, da se polasti urada. Francoska vojaška uprava je odgovorila, da nima nobene zveze z dr. Dortenom. Nato je oskrbnik s pomočjo drugih Nemcev zapodil provizoričnega predsednika v beg. Nemci zdaj upajo, da bo dr. Dorten aretiran na povelje nemške vlade brez oviranja od strani francoskih oblasti.

Anglija je bila pripravljena na vojno.

London. — Vera v "nepripravljenost" Anglije za vojno leta 1914, o kateri so vedno povdarjali tekom vojne, je dobila drg sunek zadnji teden, ko je Lord Haldane, bivši vojni minister, izjavil pred premogovno komisijo: "Ko je mišinski predsednik Herbert Asquith naložil vojnemu ministru, da naj mobilizira armado meseca avgusta 1914, je šlo vse gladko kakor po loju. Povelja so bila odana v par minutah. Vse je bilo pripravljeno že leta poprej in ekspedicijska armada je šla v 48. urah čez morje."

POGODBA JE OBJAVLJENA: SENATORJI JE ŠE NIMAJO.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

1. Nemčiji je zajamčen premog iz gornje Šlezije in Poljske, vsled česar ostanejo originalni pogoji z ozirom na dolino Saar.

2. Ako se bo Nemčija držala pogodbe, bo morda sprejeta v ligo držav na prvi seji lige, ki se bo vršila meseca oktobra t. l. v Washingtonu.

3. Olajšane so nekatere vojaške določbe.

4. Nemčija bo imela zastopstvo v gospodarski komisiji in komisiji določi natančno svoto odškodnine najkasneje v oktobru t. l.

Predsednik Wilson ostane v Parizu toliko časa dokler Nemci ne podpisajo pogodbe; ako jo pa zavrnejo, tedaj odpotuje takoj v Ameriko.

BANDITJE SO ODNESLI BOGAT PLEN.

Chicago, Ill. — Avtobanditje, ki oropajo banko ali industrijsko družbo za večjo vsoto denarja, so postali skoraj vsakdanja prikažen, dasiravno je policijski načelnik ustanovil posebne strelske oddelke, ki so oboroženi z vojaškimi puškami. Če mine en dan, da ni bil izvršen večji roparski napad, sta potem zanesljivo izvršena dva napada, kakor da hočejo banditje nadomestiti, kar so zamudili.

Bila je ena popoldne, ko so nepričakovano vstopili v pisarniške prostore Perfection Bedding kompanije trije banditje s samokresi v rokah. "Roke kviško," je zakričal vodja banditov, "in ostanite v sedežih."

Po teh besedah je en bandit: zašel samokres na uradnike, drugi pa na uradnice. Tretji bandit je šel h knjigovodju, ki je šel denar, da z njim izplača delavce.

"Dajte mi denar," je rekel namalarno bandit. Začel je pobirati denar in tlačiti v svoje žepe. Ko je nabasal svoje žepe z bankovci, so se banditje umaknili do vrat in bili na ulici, kakor da jih je odnesel veter. Zunaj je čakal nanje avtomobil, ki jih je odpeljal hitro izpred tovarne.

Urednik D. J. Clark je dal znamenje, da so banditje izvršili rop in tekkel je za njimi na ulico. Videl je, da se je avtomobil na Campbellovi ulici obrnil proti severju. Banditje so odnesli dva tisoče dve sto dolarjev.

Ali to ni bil edini rop izvršen v tem dnevu. Banditje so pričeli ropati takoj po polnoči in so do jutraj oropali sedem oseb. Tem osebam so pobrali do tisoč dve sto dolarjev.

MORNARIŠKI TAJNIK JE OŽGAL MORNARIŠKO LIGO.

Washington, D. C. — Mornariški tajnik Daniels je brez ovinkov povedal pred kongresom, kako sodi o "Mornariški ligi." Dejal je, da so v nji ravno tako veliki sovražniki domovine kot anarhisti. "Ti ljudje so zakrivali infamijo," je rekel mornariški tajnik, "kot vsak drug človek, ki je bil aretiran v vojnem času, in postopati bi se moralo z njimi, kot zaslužijo. Dokler sem jaz tajnik, ne bodo imeli nobenih stikov z mornarico."

Kongresnik Britten iz Illinoisa je vprašal, če ne bilo pametno, da se z njimi drugače ravna, da lahko služijo domovini.

"Nikdar," je rekel mornariški tajnik. "Nikdar, dokler imam jaz kaj reči. Liga je sestavljena iz infamnih obrekovalcev — iz ljudi, ki so obsojali najboljšje moške v mornarici. Po eksploziji na Mare Islandu, so me obtožili, da branim krivice in da vodim samo navidezno preiskavo. To je velika laž in oni, ki so jo izgovorili, so občutili, da je laž."

"Toda organizacija se je spreminila," je segel v besedo Britten. "Uradniki so drugi možje. Zakaj naj bi bili odgovorni za stvari, ki so jih drugi storili?"

"Ekspert sem v zameglavanju," je rekel mornariški tajnik. "In jaz vidim skozi zameglavanje organizacije. Ne potrebujemo nobene lige, da bi nam pomagala, ki daje prednost ljudem radi njih osebne časti ali profita."

"Mi nočemo nobene stranke, ki bi nas suvala z nožem v hrbet. Ligo, od katere je predsednik Wilson, vrhovni poveljnik, in jaz, ekspektivni uradnik, je vse, kar potrebujemo. Ne, mi nočemo mokre bolniške strežnice. Mi ne maramo smradljivega denarja v mornarici — ne denarja za dobrotno delo od takih ljudi, kot so oni."

RAZPISANO BO ŠE ENO POSOJLO.

New York, N. Y. — Legislativni stanovanski odbor je zaslusal William A. Dayja, predsednika Equitable Life Insurance kompanije, ki je ob tej priliki izjavil, da mu je zakladniški tajnik v sredo zagotovil, da bo prisiljen dobiti denar potom razpisanega posojila.

Day je pojasnjeval, da družba more naložiti denarja v hišah, ker je naložila velike vsote v posojila svobode. Senator Charles C. Lockwood, predsednik odbora, ga je vprašal, če misli, da bo razpisanih še več posojil. Day je na to vprašanje odgovoril:

"Potrditi tega ravno ne morem, ali daleč niso. Vlada mora imeti denar in važno je za vsakega, da ga ima."

SLUŽBO DOBI

oseba za splošno delo v gostilni mehkkih pijač in keglisčen kot v pravnik, blizu 18. ceste in Blue Island ave. Izkazati se mora kot točen in poštena oseba. Priglasite se pri: Mike Zumer, 2133 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

ISČEM ZA DELO

slovensko služkinjo v starosti od 30 do 40 let. Sprejme se tudi vdova z enim otrokom. Dobra plača. Za pojasnila obrnite se na ta spodnji naslov: Mr. John Pikush, 9717 McCuen St., New Duluth, Minn. (Jun. 10-11-12-13).

POZOR ROJAKI!

V najem se odda stanovanje 4 ali pa 8 sob, na lepem prostoru. Po nizki ceni. Pridite in si oglejte, je le pol bloka od Grand ave. Oglasite se pri lastniku: Joseph Sernel, 535 N. Wood Street, Chicago, Ill.

TO ZDRAVILO JE POMAGALO NJENI PRIJATELICI.

Mrs. Mary Wiles, katere dom je v Plate Center, Neb. in katere je ena izmed tisočih onih, ki živijo JUVITO PURE HERB TABLET, nam je pred kratkim pisala sledeče: "Prosim, bodite toliko prijazni in mi pošljite za \$6.00 vrednosti vaših JUVITO TABLET. Dala sem jih nekaj moji prijateljici, ki se je slabo počutila in ona pravi, da so ji zelo pomagale."

Torej če trpite vsled želodca ali obistnih nerednosti, glavobol, zaprtica, neprebave, zguba slasti do jedil, revmatizma, bolečine v hrbtu, aršeeine, nečisto kri, počutek utrujenosti in zmučenja, tedaj nam pošljite vaše ime in naslov in mi vam bomo poslali z naobratno pošto brez vsake obveznosti od vas.

POPOLNOMA PROSTO dovolj za tri dni JUVITO zdravila, izdelanega iz samih čistih zelišč, ki so izrastla na soncu in dežju v matere narave vrtu. Naslov je:

JUVITO LABORATORY,
South Hill Branch No. 6.

TEŽKO DIHANJE KRONIČNI KAŠELJ.

LAXELIA se uporablja v splošnem za hudo prehlajenje v prsih, še posebno kjer nastane težko dihanje in otežkočujoče vodenje prsi. To je zelo priročno in poceni sredstvo za izboljšanje pri dihanju in morali bi imeti to zdravilo v vsaki hiši. Navadno zadostuje šest zavojev in stane le pet dolarjev. En zavoj stane en dolar. Zastopnikom damo dvanaest zavojev za devet dolarjev. Zelo prijazni pri vplivanju. Vreden milijon bolečin. Laxal Medicines Co., 162 Laxal Bldg., 414 Fourth Ave., Central P. O. Box 945, Pittsburgh, Pa. Pošljite še več v znameniti vaš vojni davek pri naročilu za vsak zavoj. Se ne prodava v nobeni lekarni.

ZA BELI JEZIK

smrdljivo dihanje, kisli želodec, ruhanje, plin, omotico, glavobol, neprebavo, zaprtico — vzemite vselej

LAXCARIN TABLET

te očistijo čreva, osladi želodec in vrede jetra. Ne škripljejo. Te so vredne milijone bolečin. Laxcarin Medicines Company, 164 Laxal Bldg., 413 Fourth Ave., P. O. Box 943, Pittsburgh, Pa. Šest zavojev zadostuje za dovoljno zdravljenje v največ slučajih in stane pet dolarjev, en zavoj stane pa le dolar. Zastopnikom damo dvanaest zavojev za devet dolarjev. Pošljite še več za vojni davek v postnih znakih pri vsakem naročilu en zavoj. Se ne prodava v lekarnah.

NE VESTE KAM BI ŠLI V NEDELJO?

Poskusite z izletom k Ant. Mladicu v Algonquin, Ill. Je samo 45 milj severozapadno od Chicago. Krasen kraj ob Fox-Riverju, dovolj bladne sence, ribolov, snalna prenočišča, domača kuhinja in dovolj mokrote, obliste studenčnice navzgor. Železniška zveza s Chicago je dobra. Na Northwestern postaji dobite vlak za Algonquin strikrat na dan; nazaj odhaja vlak trikrat dnevno. — Ravno prava daljava od Chicago je za izlet z avtomobilom. Ko pridete v Algonquin, vprašajte za "Dancing Pavilion" in vsak Vam pove za moj prostor. Anton Mladic, box 89, Algonquin, Ill. (Tel. Algonquin 10.)

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglase so odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejememo do njih nobene odgovornosti. Vsak kdor kaj kupi iz oglasov in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice naj nosi vsak sam, Upravištvost lista.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

PREDSEDNIK: Vincenc Canjar, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hraat, Box 140, Canonsburg, Pa.
TAJNIK: John Verderbar, 3708 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cicero, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.

JOŠE AMBROŽIČ, predsednik, Box 351, Canonsburg, Pa.
 John Underwood, 406 Hay St., Springfield, Ill.
 Martin Zelenikar, Box 276, Barbours, Ohio.
 Jos. Radišek, Box 432, Smithton, Pa.
 Frank Soprak, 5600 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VZHDNO OKROŽJE: Rudolf Pleterich, Box 438, Bridgeville, Pa.
 Anton Radišek, Box 73, Wick Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za Jugoslopad.
 Leo Kukar, Box 246, Gilbert, Minn., za severozapad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 14815 Hale Ave., Collinwood, Ohio.
 Jakob Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
 Jos. Kalan, 6101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Canjar, Jože Ambrožič in Matt Petrovič.

ZDRUŽITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
 John Trtelj, Box 161, Lawrence, Pa.
 Josko Oves, 242 Englewood, Detroit, Mich.
 Jos. Škub, 1101 E. 83. St., Cleveland, Ohio.
 Mary Udevič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jože Zavrtnik

POZORI! — Vse denarne pošiljave in stvari, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote sploh, naj se pošiljajo na naslov: John Verderbar, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse denave bolniške podpore naj se pošiljajo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v gl. uradu.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Jože Ambrožič, Box 351, Canonsburg, Pa.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošiljajo predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Canjarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, neoznanila, oglašila, naročila in aplah vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

NAJCENEJŠA, NAJGOTOVEJŠA IN NAJBOLJŠA POT ZA POŠILJANJE DENARJA

v Avstrijo, Slovenijo, Hrvatsko in Dalmacijo je

PO KABLOGRAMU

100 KRON ZA \$6.75

Pristojbina kablograma za vsako pošiljatev in svoto je \$2.50 z poštnino vred. Zahtevajte na banki, da se vaš denar pošlje po kablogramu, in ako vam banka ne stori tega, potem ga pošljite nam da ga mi odpošljamo naprej po kablogramu.

Imamo vožne listke za vse parobrodne črte. Pišite nam za pojasnila in čas kedaj parniki odplevoje.

EMIL KISS, bankir,
133 SECOND AVE., NEW YORK, N. Y.
Ustanovljeno pred 20 leti.

MATIJA SKENDER
JAVNI NOTAR
ZA AMERIKE IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

Sprejema Tožbe, dela Pooblastila, Kupne pogodbe, Potne Liste (PASOŠE); Iztirja dolgeve tukaj in v starem kraju.

Izvršuje VSA v Notarsko stroko spadajoča dela, še polnih 10 let na istem mestu.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmeril ceni.

ANTON ZORNIK,
Hermine, Pa.

U. S. uradni tajni predpisi za varenje piva.

PIVO PO 12c GALONA. VINKA PO 57c GALONA.

Cemu plačati več? Za izvirno pivo in visko, ki vsebuje vse "moč", kar si je želite za jutranji "požirek" in za "povšeček." Vina, likerje, grantece, šampane itd. se lahko naredi doma iz varnih sestavin, ki se dobe povsod na prodaj. Knjiga jamačnih predpisov v ADORA CO., P. O. Box 233 Pittsburgh angleščini se dobi za \$1. — ADORA CO., P. O. Box 233, Pittsburgh, Pa.

Rojakom se priporoča

JOHN NEMETH STATE BANK

1597-2nd Ave., New York,
Corner 2nd Ave. in 83. ulica.

Pošiljamo denar v staro domovino in odpravljamo potnike za v staro domovino.

Pišite na za vsa pojasnila. Naznanite nam kedaj in s katerim vlakom pridete v New York, da vas lahko naš človek počaka na postaji (Dipi).

Ne pozabite našega naslova:

JOHN NEMETH STATE BANK

1597 — 2nd Ave., Corner 2. Ave. in 83. ulica,
New York, N. Y.

Doživljaji slovenskega vojaka v Franciji.

(Piše L. O.)

(Pregledano od vojaškega cenzorja.)

(Nadaljevanje.)

Tako smo šli dan za dnevno vedno le naprej in naprej. Večimoma smo prenočevali v cestnih jarkih, luknjah, katere so naredile granate. Premočni smo bili večkrat kot suhi. Kajti deževalo je pogosto in velikokrat smo morali ležati tudi v mlakuži.

Pri teh napadih smo izgubili veliko moč. Tako je štela naša stotinja 18. oktobra samo še 40 moč sposobnih za boj. 18. oktobra smo izgubili največ moštva, ker smo bili v najhujšem napadu. Izgubili smo tudi našega poročnika; imeli smo torej samo enega častnika, kateri je prevzel poveljstvo naše stotnije. Ravno tako so bile zelo zredčene druge stotnije. Povprečno so šttele okrog 30—35 moč in nekatere so bile popolnoma brez častnikov. Skoro vsi smo bili pa že bolni radi plinov, dušljivih ali pa od razpokajočih granat in krogel.

20. oktobra smo zopet ponovili napad ter smo napredovali za 300 metrov in 21. oktobra smo pa popolnoma pregnali sovražnika iz zelo utrjenih pozicij v gozdu "de Hoppes". Pri teh napadih smo ujeti precejšnjo število nemških vojakov, kateri so ves čas pripovedovali od "Die roten Diamanten Teufel".

22. oktobra nas je nadomestila 90. divizija. Odšli smo torej nazaj za bojno črto. Bili smo vsi zelo potrebni počitka, ker bili smo vsi zelo izčrpani od prehudih napadov. Naš cilj je bila vas Cuisy. Ker je bil ravno prejšnji dan dež, smo dobili dovolj vode v jamah, katere so izkopalje granate. To vodo smo pili in jo tudi rabili za umivanje. Istotako smo se tudi obrili s to vodo. Bili smo vsi zelo kosmati, ker se nismo obrili že 14 dni. Ker je bila vas popolnoma razrušena, smo prenočevali v prejšnjih nemških strelnih jarkih. Bili so zelo udobni.

Med potjo je dobil naš poročnik povelje od bataljonskega poveljnika, da mora poslati od naše stotnije osem moč po nove mule, katerih smo veliko izgubili v prejšnjih bojih. Za to je bil določen naš "squad" (oddelek osem moč). Pri tem squadu je bil tudi Slovenec J. M. Kren iz Clevelanda. Bila sva ves čas pri eni stotnji, toda imel sem ga za Angleža, ker nisva nikdar govorila v slovenskem jeziku, ampak vedno le v angleščini.

Vsedli smo se na tovorne avtomobile, kateri so bili namenjeni v ravno isti kraj, kjer smo dobili mule. Na določen kraj smo prišli pozno popoldan in ko smo dobili mule, smo morali iti takoj nazaj. Pot je bila dolga 40 km. Šli smo skozi mesta in vasi, katera je imel sovražnik štiri leta v svoji posesti in so bila popolnoma uničena in razrušena. Bili smo vsi že lačni, ker nismo imeli dovolj živeža s seboj. Pri nekaj vojaški kuhinji smo dobili nekoliko kruha in "corn vily".

Potovanje ni bilo nič kaj prijetno s temi divjimi živalmi in pot jako slaba. Poleg tega je bila še noč jako temna. Mule so se zelo plašile od grmenja topov, katero se je razločno čulo od bojne črte. Poleg tega smo bili vsi zelo utrujeni in skoro vsi bolni radi nezaustavne hrane in ker smo bili vsi takorekč napojeni od raznih plinov. Nekaterim so se pričeli kašljati razni izpuščaji radi po kvartjuna želodeca.

Okrog polnoči smo dospeli k našemu bataljonu. Tukaj so izročili v varstvo naše živali drugim vojakom, mi smo pa šli počivati. Zopet enkrat smo dobili posteljo zagotek, kateri nas je vse jako okrepil. Takoj po zajtrku smo zopet odpotovali. Na poti smo dobili oddelek pionirjev, kateri so popravljali pot. Ker smo se ravno tam nekoliko ustavili, da se odpočijemo, sem čul kako se je pogovarjal J. M. Kren s slovenskim jeziku z nekim drugim vojakom. Zadržim iz Clevelanda. Nato me on vpraša, ako poznam Zadriva Odgovoril sem mu, da ga poznam iz Zlatiborsk. Shemana, kjer je on služil pri pionirjih.

Še predno smo odšli od bataljona sem dobil "Prosveto" in "E. nakopravnost", katero sem čital med potjo. Žal, da sem jih videl nekaj s seboj na poti.

(Nadaljevanje prihodnjaj.)

Pred odhodom.

(Spisal Janko N. Rogelj.)

Morebiti ste že segli po vašem žepnem robu, da si obrišete odkritosrčno in sočutno solzo. Morebiti so vam zlezle vaše ustnice na jok, ko ste prečitali ta nepričakovani naslov. Posebno naša, dekleta, ki spadajo že pod firmo jezenskih rož, te kaj rade jokajo, če iščijo o poslatvanju ali o naslovih: Pred odhodom. . . Je že tako v navadi, da se vselej pred odhodom kisajo in čmerijo, če ima vmes ljubezen svoje kljukaste prste. No, tukaj pa ni ljubezni, ni njene veličastne sence ne vidite, pa če nataknete mikroskopske "špegle" najslavnejšega ameriškega erotika. Da se izrazim po receptu našega študenta, ki je dejal: "Pri nas je ravno toliko ljubezni kakor papirnatih desetakov. Če imaš desetak, zakleneš ga z zlatimi ključi, ko ga koncem šolskega leta zopet "enkrat" pogledaš, je plesniv na vseh koncih; ravno tak je kot so glave največjih svetnikov, ki so obdane s svetniškim sijajem in nebeško gloriozo". Mislim, da boljsega pojasnila vam sedaj ni potreba. Ljubezen je pri nas tako redka kot so redki svetniki v sedanjih časih.

Dobro je, da označim mesto oziroma kraj, kjer se je završilo to poslatvanje. Čitajte: Pozorišče: Na hodnikih, stopnicah in sobah internacionalnega kolegija v Du-buque, Ia. — Čas: Dva dni pred 4. junijem v letu 1919. po Kristu-sovem rojstvu. Nastopijo študentji raznih narodov iz Amerike, Filipinov, Azije, mogoče Afrike, Evrope in Avstralije. Slednji se po svojih občinskih poljih in stanovnih razdele v posamezne skupine.

Torej pričetek: Zvonček zazvoni, zagrinjalo se vzdiga. (Igralci se ne tresejo zakulisami, scenerija je domača in igra se brez golobradega in narepenčenege režiserja.

(Ne zamerite, če bo preveliko slik brez vsakega dejanja!) V sobo našega poznane sodi-jaka in nepozabljenega predsednika, večletnega narodnega sotrudnika v Sheboyganu in nekdanjega prenašalca ročnih zaboječkov v nekem zamočenem mestu, je stopil študent še bolj slavnih in obudovanih lastnosti, velecenjen gospodič in že dolgo pogrešani govornik na predsedniških mestih, moj so-dijak Antonov iz rodovine Nemočnih. Nagovoril je svojega soseda nekako takole:

"Ti, kaj se ti je že sinoči sanjalo, da bom tudi jaz rabil šivanko danes dopoldne. Kaj vendar flikaš tiste penzionirane hlače, pošlji jih rajši v pokoj. Greh se mi zdi, če človek prišije na hlače že deseto fliko. — Ali imaš kakšno šivanko v rezervi, in če bi je dal meni. Seveda, če mi daš šivanko, dal boš tudi sukanec, ker s samo šivanko še ni nobeden kralj svojih hlač. Daj no, če misliš!"

Zamisljeni in na stoleu v gubo stisnjeni študent se ni zmenil za precejšnji in arogantni nagovor, ampak je vlekel sukanec, kakor da se mu plača od kosa. Pogledal je skozi okno ter dejal brez vsakega vznemirjenja: "Dolgo sem gledal v Wisconsin in Illinois, in to v jeseni, pozimi in spomladi, toda čez dva dni se odpeljem v Chicago. Poleti pa bom prehodil te dve deželi od enega konca do drugega, pa če izgubim še teh trindvajset las, ki se prepirajo na mojem visokem čelu. — . . . O ti salamsenska klica, do kosti sem se uhlodil. Kaj bo, če je bila šivanka obdana z rjo!"

Tone se je nasmejal od srca, vsaj to se je poznalo na njegovem vratu, katerega je stegnil kot žirafa, kadar hoče objest visoko palmo. Položil je svoji dve mali ročici, kakor dve pralci za plevel, tako, da je dlan pokrivala dlan. Njegove oči pa so bile tako majhne kakor da jih je ukradel mladim pototničam v starokrajških vertovih.

Venigar, tako naj bo ime Slovenca, ki šiva hlače, bi rad ustavil Antonovo veliko veselje, pa mu je dejal: "Kaj bi danes rad?"

Prinesel nazaj, kar sem ti posodil skozi celo leto. . . O, vsaj je boljše, če molčim. Vsek na misel mi je prišlo, kolikokrat si posodil metlo, da sem pomedel "sobo pri gospodi". — Yes, šivanko imam, toda sukanec je za svoje hlače ne bom imel zadosti. "Ta bel'ga cvirna" ti pa dam, če ga hočeš. Dva koleška ga še imam, dala mi ga je . . ."

"E kaj mene briga in tebe v nos tišči, kdo ti je dal tisti rjavi sukanec, katerega še sam ne moreš porabiti", ga je prestregel z odgovorom Slabetov Tone: "Kaj res misliš, da bom z belim sukanecem zašil moje, na kolenu prebite hlače. Kaj se ti sanja ali pa me imaš med vrsto "nobody home". Pošlji sukanec nazaj ter jo povprašaj, če bi drugo leto poslala vsaj štiri špule črne sukanca. Če te ljubi, to bo lahko naredila iz same prestavljačice ljubezni."

Morebiti bi bil Tone dobil tudi črn sukanec, da se ni toliko časa prepričal z Venigarjem. On je med tem časom porabil vso zalogo ter zakrpal hlače po vzoru starokrajških šustarjev. Končno ni ostalo drugega, kakor, da je vzel ostanke belega sukanca, katerega je poenil z ostanki perilne tinte.

Naš opisani Tone stanuje z drugim Tonetom v eni sobi. In ta drugi Tone je bil nekoč čevljar, kar se lahko spozna že iz tega, kar leži na njegovi mizi precejšen čevljarski nož, s katerim smo spili naše švinčine. Pozna se mu tudi na prstih. Nikar ne mislite, da se teh prstov drži še šustarska smola. Ampak poznamo ga zato, ker je nekoč profesor v šoli povprašal nas visokocenjene študente, kako se pozna čevljarja po prstih. Takrat smo se vsi ozirli po razredu, toda le enega ni bilo, ki bi vedel to povedati. Profesor pa je dejal: "Čevljarji imajo debele in tumpaste prste. Ker nismo razumeli ter si mogli predstavljati kakšni so tumpasti prsti, smo vzeli za vzorec njegove prste."

Oba Toneta sedita v košnatih stoli, oba šivata. En krpa hlače, drugi dela načrt, kako bi izvršil operacijo na raztrganem času. Slednji je ravno vsliknil "Oh, kje so tisti zlati časi, ko se še nisem ustrašil "poflikati" ne čopat, ne škarpetov in ne lepih deklinskih čevljevčkov. Nož mi še reže, smola se še prijemlje mojih rok; toda drete pa ne znam več narediti. No, jaz že ne bom izvršil te nujne operacije."

Tone iz rodovine ne-močnih se mu je nasmejal ter izbadljivo pristavil: "Debelo glavo imaš, toda šustarska učenost nima prostora v nji. Poglej mene, kako šivam, kakor bi bil se učil tri leta na Dunaju in dve leti v Gradcu. Če bi še nemško govoril, pa bi mi vsi verjeli. Vidíš, to lastnost in učenost imaš lahko pod lasmi, ne pa med možgani, kjer se mešajo angleški glagoli, javna in moderna izgovorjava in računsko problemi."

Tone Gruden, če ga smem imenovati s tem imenom, se je namah razsrdil. Posledica je bila le ta, da se je čevljev seznanil s hrbtom jezičnega in izvajajočega Toneta Slabeta. V zadoščeno odigranega prizora sta se pričela oba smejeti in pomikovati z ocesi.

Nato vstopim jaz, seveda brez pozdrava in nagovora.

Grudov Tone me nagovori: "Halo, Rogovilec iz rodu ponižnih in preganjanih, prebivališče prevaranih in zapeljanih, žrtev ljubezni in oboževalec sedmih poglavitnih grehov. Noblovo nagrado dobiš, če mi zakiješ ta raztrgani čevljev. Vsaj vidíš, da se odhajamo, g moj palec si je izvojeval ljubečo svobodo. Vsak dan je luknja večja, in potemtakem je tudi vsak dan več palec izven čevlja. Kaj bodo rekli v Chicagu, če pridem s stakimi čevlji. Gotovo bi organizirali sklad, ki bi nosil ime: "Krupa študentovskih čevljev". No, take velikanse srámote pa še ne moremo prenesti, dokler ne stoji pred našimi ineni beseda "gospod doktor" filozofije, srbskega državniškega pravdnštva in tako naprej."

Jaz sem se mu smejal, ko me je počastil s takimi resničnimi primiki in zadelo se mi je, da on ne more biti dosti slabši od mene. Kajti moderno je že postalo, da gre vsak v šolo, če ga zapusti čeli svet, — to se na tihem pove. Če ga "ona" več ne mara. . . Da bi se pa izrezal in pogladil celo situacijo, sem mu nasvetoval, da naj nese njegov čevljev k Prikrakju. Dodal pa sem zanimljiv komentar o njegovi spretnosti, kakor šiva luknjaste copate, in kako junaško vihti svojo velikanško šivanko, s katero je njegova mati šivala žaklje v starem kraju.

"Pokliči njega da naj pride", sta dejala oba. "On zna vse. Kar mu daš v roke, vse ti naredi. Še nismo pozabili, kako dobro kavo je skuhal na slovenskem pikniku in kako lepo je polikal naše zmekane obleke. (Nadaljevanje).

Z ognjem in mečem.

Zgodovinski roman.

Polski spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podraski.

(Nadaljevanje.)

Glasniki so pripovedovali o kronanju, o knezu Jeremiji, da je nesel bulavo, katera pa pred vsem pristojala njemu samemu. Jezili so se na one, ki so trdili, da bo imel po sklepu dogovorov s Hmelničkim samo Kisel dobiček. Gospod Volodijevski je valed takih govorice izvršil par dvobojev, Zagloba pa je pijančeval, da je bil skoro vedno pijan. Bilo se je bati, da se popolnoma utopi v pijači. Pil je ne le v oficirji in plemstvu, marveč hodil celo med meščane na botrinje in svatbe, hvalil njihov med, po katerem je slovel Zboraž.

Volodijevski mu je to večkrat očital ter dejal, da je nedostojno za plemiča bratiti se z ljudmi nižje vrste, ker s tem on sam, pa tudi vse plemstvo izgublja pri njih spoštovanje. Zagloba pa mu je odgovarjal, da to temu krivi zakoni, ki dopuščajo, da smejo meščanje postajati bogatini, kar bi po pravici smeli samo plemeniti; trdil je, da iz teh pravice priprosti ljudi ne more nič do-brega priti, toda kljub temu je delal kakor poprej. Da celo nemogoče mu je bilo to zabraniti ob času turobnih, zimskih dni, sredi dolgočasne in pustega čakanja.

Polagoma so jeli tudi knezovi polki vedno v večjem številu dohajati v Zboraž; to je napovedovalo bližnjo vojsko. S temi je postajalo tudi v mestu vedno bolj živahno. S huzarskim praporom Skretuskega je dospel med drugimi tudi gospod Podbipeta. On je prinesel s seboj novice, da niso naklonjeni knezu na kraljevem dvoru, ter o smrti Jana Tiškoviča, vojvode kijevskega; po splošnem mnenju ga ima nadomeščati vojvoda Kisel in končno o bolezi kraljevega stražnika Lašča, ki leži v Krakovu. Kar se vojske tiče, je gospod Podbipeta slišal od kneza samega, da se morda več ne ponovi, ker so komisarji že šli sklepati mir, in da podeli Kozakom razne pravice in privoljenja. To poročilo so vojaki Višnjeveškega sprejeli z vidno jezo. Zagloba je celo svetloval, naj vlože skupno proti temu ugovor ter sklenjen zvezo, ker noče, da bi bil njegov trud pri Konstantinovu brezuspešen.

Med takimi govoricami in novicami je minil mesec februar in približala se polovica marea; od Skretuskega še vedno ni bilo nikakega poročila. Volodijevski začne Zagloba še bolj siliti na odhod.

"Sedaj pa morava poiskati ne le kneginjico, marveč tudi Skretuskega," je dejal.

Medtem se je pokazalo, da je imel Zagloba prav, ker je od dne do dne odlagal odhod; proti koncu meseca marea dospe iz Kijeva Kozak Zahar s pismom na Volodijevskega. Poslednji takoj pozove Zagloba; ko sta se skupaj s poslanecem zaprla v posebno sobano, odtrga pečat ter čita:

"Nad Dnjestrom, tja do Jahorlika, nisem našel nobenega sledu. Sluteč, da je znabit skrita v Kijevu, sem se pridružil komisarjem, s katerimi sem srečno dospel v Perejeslavje. Dobivši tam nepričakovano dovoljenje Hmelničkega samega, prišel sem v Kijev ter iskal povsod, še celo sam metropolit mi je pomagal. Mnogo naših se tu skriva po samostanih iz bojazni, da bi jih prostaki ne pobili; ti pa nečesto povedati svojega pravega pravega imena, zato je tudi iskanje kaj težavno. Bog me je spremljal ter ohranil, pa še Hmelničkega mi naklonil povrh. . . Radi tega gojim upanje, da mi pomaga še dalje. Naprosita duhovnika Muhoveckega, da služi zame eno sveto mašo, pri kateri molita očenaš za mojo srečo. — Skretuski.

"Hvala bodi Bogu Najvišjemu!" reče Volodijevski.

"Na pismu je še pripis," reče Zagloba, pogledavši čez rame Volodijevskega.

"Ej, resnica!" reče mali vitez ter čita dalje: "Nosilec tega pisma je esaul mirhorodskega kurena, ki me je ljubil in oskrboval, ko sem bil na Siču v sužnosti. Pomagal mi je tudi tukaj v Kijevu ter se izpostavil nevarnosti, da je nesel moje pismo. Vzemi ga, gospod Mihael, v svojo oskrb, ter skrb za nj, da mu ne bo ničesar manjkalo."

"To pomeni, da si vrl Kozak, kakoršnih je malo med vami," reče Zagloba, podavši Zaharu roko.

Starec mu jo le slabo stisne.

"On je sokol," odvrne Kozak, "jaz ga imam rad, ter nisem prišel sem radi denarja."

"Tudi ponosa ti ne primanjkuje, kakor vidim, katerega bi ti zavidali celo mnogi plemiči," reče Zagloba. "Niso same zverine med vami, niso; so tudi dobri ljudje. Toda to je kaj drugega. Rekel si, da je Skretuski v Kijevu?"

"Da, v Kijevu."

"Ali pa je tudi varen? . . . Čujem namreč, da tam prostaki močno razgrajajo!"

"Stanuje pri polkovniku Doncu in je tam popolnoma varen. Naš batko Hmelnički je naročil Doncu čuvati ga, kakor zenico svojega lastnega očesa."

"Res, čudeži se godijo!" reče Zagloba. "Kako je prišlo, da je Hmelnički Skretuskemu tako naklonjen?"

"On ga ima rad že od davna."

"Ali ti je povedal Skretuski, kaj išče v Kijevu?"

"Kaj bi ne povedal? Povedal mi je, saj ve, da sem njegov prijatelj. . . Iskala sva oba skupaj, pa tudi sam zase; — moral mi je torej povedati, koga naj iščem."

"Doslje še nista našla nič?"

"Nisva. Koliko je še tam skritih Lahov! . . . Pa dasi ravno jih je mnogo, vendar ne vedo prav nič eden za drugega; zato je tudi iskanje težavno. Slišal ste, da tam prostaki razgrajajo. Jaz sam sem videl, kako so mučili Lahe, pa tudi one, ki so jih skrivali, celo menihe in nune. V samostanu dobrega Nikolaja je bilo pri nunah dvanajst Poljakov, katere so skupno z nunami v celici z dimonom zadušili. Vsaki drugi dan priženo skupaj vjete Poljake ter jih utapljajo v Dnjepru. Hej, koliko so jih že potopili! . . ."

"Nemara tudi njo?"

"Nemara."

"Ne, ne, to ni mogoče," seže vmes Volodijevski. "Če jo je Bohun tje odpeljal, jo je gotovo spravil v varnost."

"Kje je varnejši, nego v samostanu; zato pa tudi tje beže."

"Uf! . . ." zakliče Zagloba. "Ti, Zahar, torej misliš, da je že mrtva."

"Ne vem."

"Mi vsi vemo, da je Skretuski dobra duša," nadaljuje Zagloba. "Bog ga skuša, pa ga tudi potolazi. A vi, Zahar, kedar ste šli iz Kijeva?"

"Oj, že davno, gospod. Šel sem ravno takrat, ko so se vračali komisarji mimo Kijeva. Mnogo Lahov je hotelo bežati z njimi; pa kako so bežali nesrečneži; šli so, kamor je kateri mogel, po snegu, po kolovoznih potih, po lesovih tje k Belogradu. Kozaki so drveli za njimi ter jih pobijali. Precej jih je ušlo, več pa so jih pobili; nekateri je gospod Kisel odkupil za ves denar, kar ga je imel pri sebi."

"Oj, pesje pare! . . . Šel si torej s komisarji?"

"Da, s komisarji, tje do Hušev in dalje na Ostrog. Potem sem šel sam."

"Torej sta vidva že stara znanca s Skretuski?"

"Seznaniha sva se na Siču, kjer sem mu streigel, ko je bil ranjen. Prikupil se mi je, kakor moje lastno dete. Star sem že in nikogar nimam, da bi ga ljubil."

Zagloba pozove strežaja ter mu ukaže, naj prinese medu in mesa, na kar sedejo k večerji. Zahar je slastno jedel, ker je bil truden in lačen; potem je namočil svoje sive brke v temno pijačo, poskusil ter rekel:

"Izvrsten med imate!"

"Bolji je, nego kri, katero vi pijete," odvrne Zagloba. "Od tebe pa si mislim, da si pošten človek in prijatelj Skretuskega; torej sedaj ne pojdeš nazaj k ustašem, marveč ostaneš pri nas. Ne bo se ti slabo godilo."

Zahar dvigne glavo.

"Pismo sem oddal in sedaj pojdem; Kozak sem, in moja dolžnost je živeti s Kozaki, ne s Poljaki."

"In bil se boš z nami?"

"Bom. Sem Kozak iz Siča. Izbrali smo si Hmelničkega za očeta in sedaj mu je poslal kralj bulavo in prapor."

"Tu ga imaš, gospod Mihael!" reče Zagloba. "Mar nisem dejal, da moramo protestirati."

"Iz katerega kurena ste?"

"Iz mirhorodskega. Pa sedaj ga že ni več."

"Kaj se je zgodilo z njim?"

"Husarji Čarnickega so ga strli pri Žolnih Vodah. Sedaj sem pri Doncu z onimi, ki so še ostali. Gospod Čarnički je hraber vojak, sedaj ga imamo vjeteja; za njega so prosili komisarji."

"Tudi pri nas je dokaj vaših jetnikov."

"Tako tudi mora biti. V Kijevu so govorili, da imate najboljšega molojca Lah vjeteja; dasi ravno so mnogi govorili, da je poginil."

"Kedo?"

"Oj, slavni ataman Bohun!"

"Bohun je bil ubit v dvoboju."

"Kdo ga je ubil?"

"Tale vitez," odvrne Zagloba, pokazavši na Volodijevskega.

Zahar, ki je med tem pil že drugi polček medu, napne oči, line se mu nategne in zarumeni. Uide mu iz ust glasen smeh.

"Ta vitez je ubil Bohuna?" reče.

"Kaj hudirja!" zakriči in ježi obrvi Volodijevski. "Vse preveč si dovoljuje ta poslanec!"

"Ne huduj se prijatelj," seže vmes Zagloba. "Kakor vidiš, je dober človek. Da ne pozna naših šeg, ne kaže mu jemati za zlo; Kozak je. Sicer pa ti s tem le skazuje čast, da si vključ svoj neznanosti postavi izvršil tako velikansko delo. Imas samo slabotno telo, majhno postavbo, pa velikanško dušo. Jaz sam sem trepetaje čakal konec dvo-boja, ker nisem mogel verjeti, da bi tak prilikovec . . ."

"Molči mi vendar o tem!" zarenči Volodijevski.

"Saj nisem tvoj oče; prav po nepotrebnem se jeziš name. Povem ti pa, da si želim imeti takakega sina in če hočeš, te bom pa posinovil in za pisal ti vse premoženje, zakaj to ni nobena sramota: biti velik v malem telesu. Tudi knez ni dosti večji od tebe, pa bi celo Aleksander Macedonski mogel biti njegov oproda."

"Najbolj pa me jezi, da iz pisma Skretuskega ni videti nič ugodnega," reče že nekoliko mirnejši Volodijevski. — "Hvaležni smemo biti Bogu, da ni zgubil svoje glave; pa kneginjice le ni našel, in kdo nam more biti porok, da jo najde?"

"Resnica. Ker ga je pa Bog z najino pomočjo rešil Bohunovih rok, izpeljal srečno iz tolikih nevarščin, ter še kamenito sreč Hmelničkega navdahnul s čutilom ljubezni, gotovo se ni zgodilo, da bi se od trpljenja posušil kakor češnja. Če ne vidiš v tem prsta Božjega, smem reči, da imaš topejši um, nego sabljo. Vrh tega je tudi resnica, da nihče ne more znati vse na svetu."

"Vidim samo jedno," odvrne vihačoi si brki-ce Volodijevski, "da midva nimava tam kaj delati, da morava še dalje sedeti tukaj, dokler se segunjujeva popolnoma."

"Popreje sprim jaz, nego ti, ker sem starejši; a to veš, da repa segnije, slanina pa se usntradi od starosti. . . Zahvaliva se raje Bogu, da vtegne biti kmalo konec najinih muk. Nisem se malo mučil za kneginjico; več gotovo nego ti in ne dosti manj nego Skretuski, ker je moja hči. . . Da še svoje lastne sestre bi tako ne ljubil, kakor njo ljubim. Govore celo, da mi je možno podobna; vendar moja ljubezen ima drugi vzrok. Ti bi me ne videl tako zadovoljnega in mirnega, ko bi se ne nadejal, da se kmalo konča vsa ta nezdoda. Jutri bom začel pisati epitafijo v stihih; v poslednjem času sem radi Marta Apolona popolnoma pozabil."

"Čemu govorite sedaj o Martu?" odvrne Volodijevski. "Naj ga zlod vzame tega Kisa, vse komisarje in njih dogovore. Na pomlad sklenejo mir, kakor je dvakrat dva — štiri. Podbipeta je rekel to."